

Vidzemes Augstskolas ētikas kodekss

Vidzemes Augstskola (turpmāk – ViA) ir organizācija, kurā nozīmīga loma ir ētiskajām vērtībām un videi, kas veicina morāli atbildīgu rīcību. ViA ētikas kodeksa mērķis ir sekmēt akadēmisko izcilību un veicināt ViA personāla kopdarbību Latvijas izglītības un zinātnes labā, veicināt augstskolā godīgas un taisnīgas vides veidošanu, kā arī rosināt ViA personālu uz godprātīgu un atbildīgu rīcību.

ViA ētikas kodeksā iekļauti ētikas pamatprincipi un normas, kas ViA personālam (studentiem, akadēmiskajam un vispārējam personālam) jāievēro attieksmē pret ViA, savā darbā, attiecībās ar citiem ViA pārstāvjiem un sabiedrību.

ViA ētikas kodekss pamatojams uz vispārcilvēciskām vērtībām, morāles normām un principiem un ir veidots saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi un citiem normatīvajiem aktiem, kā arī ViA iekšējiem normatīvajiem dokumentiem.

I Vispārējie ētikas pamatprincipi

1. ViA personālam jāievēro šādi pamatprincipi:

1.1. **Augstskolas gods un lojalitāte**

ViA personāls ir lojāls augstskolas vērtībām un tradīcijām, uztur ViA reputāciju un prestižu, veicina augstskolas atpazīstamību kā Latvijā, tā arī ārpus tās un atturas no rīcības, kas varētu ietekmēt un mazināt ViA darbības nozīmi.

1.2. **Savstarpējā cieņa un koleģialitāte**

ViA personāls savstarpēji izturas ar cieņu un sadarbojas ViA mērķu īstenošanā, izvairās no augstprātības un autoritāra vadības stila attiecībā pret pārējiem kolēģiem un nepieļauj kolēģu un citu personu pazemošanu.

1.3. **Vienlīdzīgu iespēju un dažādības respektēšana**

ViA personāls veicina vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanu, iestājas pret neiecietību un cilvēka cieņas un goda aizskaršanu, iestājas pret diskrimināciju pēc personas sociālās izcelsmes, sociāli ekonomiskā stāvokļa, vecuma, dzimuma, tautības, rases, reliģiskās vai idejiskās pārliecības un seksuālās orientācijas.

1.4. **Akadēmiskā brīvība**

Saskaņā ar ViA Satversmi, Latvijas Republikas Augstskolu likumu un citiem normatīvajiem dokumentiem Augstskola savā darbībā nodrošina akadēmiskās brīvības principa ievērošanu studējošajiem un akadēmiskajam personālam, kas nozīmē iespēju radoši, patstāvīgi un atbildīgi noteikt un īstenot zinātniskās, izglītības un pašizglītības intereses. Akadēmiskā brīvība respektē citu tiesības brīvi paust savu viedokli, godprātību ideju izklāstā un to īstenošanā. Akadēmiskā brīvība balstās uz attīstītu kritisku un radošu domāšanu.

1.5. **Akadēmiskās un pētījumu ētikas ievērošana**

ViA personāls godprātīgi izturas pret studiju un pētniecības procesu un tajā iesaistītajām personām. Akadēmiskajā un zinātniski pētnieciskajā darbā personāls ievēro autortiesības, respektē intelektuālo īpašumu, ciena citu personu darba rezultātus, garantē pētījumā izmantoto datu un veiktās analīzes patiesumu.

Lai veicinātu akadēmiskās un pētījumu ētikas ievērošanu Vidzemes Augstskolā, jāievēro šādi principi: godīgums, atklātība, objektivitāte, nepārprotamība, pētījuma dalībnieku tiesību ievērošana, neatkarība no sponsoriem, jāatzīst visu iesaistīto personu ieguldījums pētījumos.

1.6. **Profesionālā kompetence**

ViA personāls atbildīgi izturas pret profesionālo iemaņu un prasmju pilnveidošanu un zināšanu papildināšanu. ViA personāls uztur augstus organizācijas darba kvalitātes standartus un strādā ar atbildību par rezultātu.

1.7. **Atklātība un atbildība**

ViA savā darbībā ievēro informācijas atklātības principu, ciktāl tas neattiecas uz ierobežotas pieejamības un ar likumu aizsargātu informāciju, un skaidro, kā tiek pieņemti ViA lēmumi. ViA personāls atbildīgi izturas pret augstskolas resursiem, tos izmanto taupīgi un racionāli.

1.8. **Konfidencialitāte**

ViA personāls respektē tiesības uz privātumu un nodrošina personas datu aizsardzību, profesionālās darbības vai akadēmisko saistību izpildes rezultātā saņemto informāciju neatklāj citiem (izņemot normatīvajos aktos noteiktos gadījumus) un neizmanto personiskās interesēs.

1.9. **Tiesiskums**

Visi ViA personāla lēmumi un rīcība pamatojama ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos, darba vai studiju līgumā, amata aprakstā noteiktajām normām un šī kodeksa normām, netiek pieļauta prettiesiskas rīcības slēpšana vai atbalstīšana, ievērojot personu vienlīdzību likuma priekšā, tiek ņemta vērā tikai objektīvi pārbaudīta informācija, neizrādot īpašu labvēlību kādai personai.

1.10. **Izvairšanās no interešu konflikta**

ViA personālam jāizvairās no interešu konfliktiem, kas var kaitēt ViA darbībai un reputācijai, par riskiem informējot augstskolas vadību.

ViA personāls savus amata pienākumus pilda godprātīgi, neizmantojot amata stāvokļa priekšrocības personīgā labuma gūšanai sev vai citai personai, kā arī nemaldina citas personas, radot iespaidu, ka var nodrošināt viņām piekļuvi informācijai vai ietekmēt kāda lēmuma pieņemšanu, izvairās no dāvanu un pateicību pieņemšanas, kas var mazināt objektivitāti lēmumu pieņemšanā.

1.11. **Politiskā un reliģiskā neitralitāte**

ViA personāls savā darba laikā neveic politiskas darbības, neizmanto augstskolas resursus politisko spēku atbalstam, ViA neiesaistās politisko spēku kampaņās un priekšvēlēšanu aģitācijā, jo akadēmiskai videi atbilstošā diskusiju kultūra nepieļauj viena viedokļa izcelšanu, bet prasa kritisku pieeju un dažādu viedokļu salīdzināšanu. Izņēmums ir telpu izmantošana publiskām diskusijām starp vairāku politisko spēku pārstāvjiem vai komercdarbības veikšanai, ko regulē ViA iekšējie normatīvie akti.

ViA personāls savu darbību veic un lēmumus pieņem neatkarīgi no piederības politiskajām partijām un sabiedriskajām kustībām vai organizācijām un ievēro valsts un baznīcas nošķirumu.

1.12. **Sociālā atbildība**

ViA personāls apzinās savu profesionālo atbildību pret sabiedrību, darbojas publiskā labuma nodrošināšanā, kalpo sabiedrības interesēm un ir līdzatbildīgs par apkārtējās vides aizsardzību, izvairoties no tiekšanās pēc pašlabuma vai atkarības no slēptām sponsoru interesēm.

II Ētikas pārkāpumi

2. Akadēmiskās ētikas pārkāpumu veidi ir:

2.1. plaģiāts, tai skaitā:

2.1.1. cita autora izteikumu un ideju izmantošana, nenorādot precīzas atsauces uz attiecīgo autoru un darbu, tai skaitā internetā pieejamo materiālu izmantošana bez atbilstošu atsauču pievienošanas;

2.1.2. cita autora izteikumu un/vai ideju ietveršana savā darbā, liekot lasītājam domāt, ka to autors ir darba iesniedzējs;

2.1.3. cita autora darba vai tā daļas (-u) iesniegšana, uzdodot to par savu darbu.

2.2. viltošana, tai skaitā:

2.2.1. atzīmju vai citas ar studējošā sekmēm saistītas informācijas neatļauta grozīšana, dzēšana oficiālos dokumentos;

2.2.2. nepatiesu ziņu sniegšana un dokumentu iesniegšana par eksāmenu, lekciju, semināru u.c. nodarbību kavēšanu un / vai darbu izpildes termiņu neievērošanas iemesliem;

2.2.3. pierakstīšanās lekciju un semināru apmeklējuma sarakstā cita studējošā vietā vai lūgums/atļauja citam studējošam reģistrēties savā vietā;

2.2.4. eksāmena vai cita pārbaudes darba kārtošana cita studējošā vietā vai lūgums/atļauja citam studējošam kārtojot pārbaudes darbu savā vietā;

2.2.5. datu viltošana pētījumos;

2.3. neatļautu informācijas avotu un iegūšanas veidu izmantošana pārbaudījumos (eksāmenos, testos), tai skaitā:

- 2.3.1. konsultācijas ar citu studējošo vai norakstīšana no cita studējošā pārbaudījuma kārtēšanas laikā;
- 2.3.2. jebkādas ar pārbaudījumu saistītas un studējošiem liegtas informācijas pirkšana, zagšana vai cita veida neatļauta iegūšana;
- 2.3.3. konsultācijas un sadarbība starp studējošiem individuālo darbu izstrādes laikā, ja pasniedzējs iepriekš nav noteicis citādi;
- 2.3.4. apzināta negodīgā ceļā iegūtu vai falsificētu datu izmantošana pētījumā.
- 2.4. sava darba atkārtota iesniegšana, citā studiju kursā bez iepriekšējas saskaņošanas ar docētāju;
- 2.5. jebkura cita apzināta iesaistīšanās darbībās, kas kavē vai traucē studiju procesu un akadēmisko darbu augstskolā, tai skaitā līdzdalība akadēmiskās ētikas pārkāpumos vai to slēpšana.
3. Pētījumu ētikas pārkāpumi ir:
 - 3.1. Profesionālos kodeksos noteikto pētījumu ētikas prasību pārkāpšana;
 - 3.2. Interesu konflikta pieļaušana;
 - 3.3. Datu viltošana;
 - 3.4. Tendencioza datu analīze un interpretācija;
 - 3.5. Pētījuma dalībnieku diskriminēšana;
 - 3.6. Pētījuma dalībnieku brīvprātīgas dalības neievērošana;
 - 3.7. Pētījuma dalībnieku anonimitātes vai konfidencialitātes neievērošana (atbilstoši situācijai), izņemot tos gadījumus, ja šie jautājumi saskaņoti ar pētījuma dalībniekiem vai dati ievākti publiskā vidē (piemēram, novērošana, kas veikta publiskā vidē)
 - 3.8. Informētas piekrišanas pārkāpšana, ja vien tā nav vienkārša novērošana sabiedriskā vietā un veiktais audio vai video ieraksts nav izmantots tādā veidā, kas ļautu identificēt personību vai tai kaitēt;
 - 3.9. Pētījuma dalībnieku maldināšana vai neinformēšana par pētījuma nolūkiem vai nozīmīgiem aspektiem, izņemot gadījumus, kad nav iespējams izmantot citas efektīvas alternatīvas metodes. Tādā gadījumā iecerēta maldināšana jāizskaidro, cik vien ātri iespējams, bet ne vēlāk kā pētījuma beigās;
 - 3.10. Sabiedrības maldināšana, nesniedzot pilnīgu informāciju;
 - 3.11. Plaģiātisms un pašplaģiātisms, t.i., neatsaukšanās uz iepriekš publicētiem datiem vai atklājumiem;
 - 3.12. Citu pētnieku ievāktu datu izmantošana, neatsaucoties uz citu autoru ieguldījumu.
4. Visi šī kodeksa 2. punktā minētie akadēmiskās ētikas pārkāpumu veidi var tikt attiecināti uz akadēmisko un vispārējo personālu un interpretēti ciktāl tas saistāms ar tā akadēmisko darbu.
5. Par vispārējās ētikas pārkāpumu uzskatāms gadījums, kad persona (kā studējošais, tā vispārējā vai akadēmiskā personāla darbinieks) pārkāpis šajā kodeksā minētos ētikas pamatprincipus un veicis darbības, kas ir pretrunā ar šī kodeksa normām, un nav saistāms ar tā akadēmisko darbu.

III Sankcijas par ētikas pārkāpumiem

6. Sankciju par pētījumu ētikas normu pārkāpumiem var piemērot fakultātes dome vai cita ViA izveidota institūcija.
7. Sankciju par akadēmiskās ētikas normu pārkāpumiem attiecībā uz studējošajiem var piemērot docētājs, fakultātes dome un rektors. Sankciju par akadēmiskās ētikas normu pārkāpumiem attiecībā uz akadēmisko un vispārējo personālu var piemērot fakultātes dome vai cita tās izveidota institūcija un rektors.
 - 7.1. Docētājs ir tiesīgs piemērot šādas sankcijas:
 - 7.1.1. aizrādījums;
 - 7.1.2. uzdevums atkārtoti izstrādāt darbu;
 - 7.1.3. neapmierinošs vērtējums par iesniegto darbu vai pārbaudījumu;
 - 7.1.4. kursa gala vērtējuma pazemināšana;
 - 7.1.5. neapmierinošs kursa gala vērtējums.
 - 7.2. Studējošais docētāja piemēroto sankciju var apstrīdēt, vēršoties Fakultātes domē vai citā tās izveidotā institūcijā
 - 7.3. Vidzemes Augstskolas Akadēmiskā šķīrējtiesa ir patstāvīga ViA institūcija, kas darbojas saskaņā ar Vidzemes Augstskolas Akadēmiskās šķīrējtiesas nolikumu un kura ir tiesīga lemt par jebkuras

- citas sankcijas piemērošanu, kas nav pretrunā ar akadēmisko jomu regulējošiem iekšējiem un ārējiem normatīvajiem dokumentiem. Akadēmiskās šķīrējtiesas lēmumam ir rekomendējošs raksturs uz kā pamata rektors piemēro sankciju.
- 7.4. Rektors, balstoties uz fakultātes domes vai citas tās izveidotas institūcijas priekšlikumiem, par akadēmiskās ētikas pārkāpumiem ir tiesīgs piemērot šādas sankcijas:
- 7.4.1. rakstisks rājiens;
 - 7.4.2. eksmatrikulācija.
 - 7.4.3. attiecībā uz vispārējā personāla darbinieku piemērojami šī kodeksa 8.2. punkta noteikumi.
- 7.5. Papildus 7.4. punktā minētajām sankcijām, rektors ir tiesīgs piemērot Akadēmiskās Šķīrējtiesas rekomendēto sankciju.
- 7.6. Aizrādījumu un rājienu noformē rakstveidā un paziņo studējošajam personīgi un pievieno viņa personas lietai.
- 7.7. Ja studējošais izdara atkārtotu akadēmiskās ētikas pārkāpumu, rektors pieņem lēmumu par studējoša eksmatrikulāciju.
8. Sankcijas par vispārīgo ētikas pamatprincipu pārkāpumiem attiecībā uz vispārējo personālu (arī akadēmisko personālu, ja pārkāpums nav saistīts ar akadēmisko darbu) var piemērot darbinieka tiešais vadītājs un rektors.
- 8.1. Darbinieka tiešais vadītājs par ētikas normu pārkāpumu ir tiesīgs piemērot mutisku piezīmi vai aizrādījumu, kā arī ierosināt ViA rektoram par ētikas normu pārkāpumu darbiniekam piemērot kādu no Darba likumā paredzētajiem disciplinārsodiem.
 - 8.2. Rektors par ētikas normu pārkāpumiem ir tiesīgs piemērot Darba likumā paredzētās sankcijas, tādas kā:
 - 8.2.1. rakstisku piezīmi;
 - 8.2.2. rājienu;
 - 8.2.3. darba līguma uzteikumu.

IV Pārkāpumu identifikācijas un sankciju piemērošanas procedūra

9. Akadēmiskās un pētnieciskās ētikas pārkāpumi:
- 9.1. Par akadēmiskās un pētnieciskās ētikas pārkāpuma konstatēšanu sagatavojams ziņojums (skat. pielikumu Nr.1 “Ziņojums par akadēmiskās ētikas pārkāpumu”).
 - 9.2. Ziņojumu var sagatavot jebkura persona, kas konstatējusi vai kurai ir zināms par akadēmiskās ētikas pārkāpuma gadījumu. Ziņojums iesniedzams pēc piekritības:
 - 9.2.1. par studējošo – docētājam;
 - 9.2.2. par akadēmiskā vai vispārīgā personāla darbinieku – fakultātes domei;
 - 9.3. Jebkuru faktu, kas liecina vai varētu liecināt par akadēmiskās ētikas pārkāpumu, konstatēšanas gadījumā pārkāpējs tiek aicināts uz pārrunām – studējošais ar docētāju, akadēmiskā vai vispārīgā personāla darbinieks (ciktāl tas saistīts ar tā akadēmisko darbu) – ar fakultātes domi.
 - 9.4. Ja tiek iegūti pierādījumi, ka akadēmiskās ētikas pārkāpums ir noticis, tad docētājs vai fakultātes dome (vai cita tās izveidota institūcija) savas kompetences ietvaros pieņem lēmumu par sankcijas piemērošanu pārkāpējam un rakstiski informē par to attiecīgās studiju programmas direktoru. Studiju programmas direktors par konstatēto pārkāpumu un piemēroto sankciju informē fakultātes dekānu.
 - 9.5. Dokumentācija par ētikas pārkāpumiem glabājama personas lietā.
 - 9.6. Ja docētājs uzskata, ka studējošajam ir jāpiemēro sankcija, kas nav viņa kompetencē, docētājs ir tiesīgs ar rakstveida ziņojumu ierosināt jautājuma izskatīšanu fakultātes domē vai citā tās izveidotā institūcijā (pielikums Nr.1 “Ziņojums par akadēmiskās ētikas pārkāpumu”).
 - 9.7. Docētājam savas kompetences ietvaros ir tiesības piemērot vai ierosināt sankcijas piemērošanu:
 - 9.7.1. 21 kalendārās dienu laikā kopš viņš ir saņēmis studenta darbu;
 - 9.7.2. 5 darba dienu laikā pēc gada projekta / bakalaura darba aizstāvēšanas;
 - 9.7.3. 5 darba dienu laikā kopš jebkura cita pārkāpuma konstatēšanas.
 - 9.8. Fakultātes dome vai cita tās izveidota institūcija izskata akadēmiskā pārkāpuma lietu 5 darba dienu laikā no ziņojuma saņemšanas dienas un pieņem lēmumu par sankcijas piemērošanas ierosināšanu vai noraidīšanu.
10. Vispārīgās ētikas pārkāpumi:

- 10.1. Jebkuru faktu, kas liecina vai varētu liecināt par vispārīgās ētikas pārkāpumu, konstatēšanas gadījumā persona vēršas ar rakstisku iesniegumu pie darbinieka tiešā vadītāja, kurš, reaģējot uz iesniegumu, aicina darbinieku uz pārrunām.
 - 10.2. Ja darbinieka tiešais vadītājs gūst pierādījumus, ka vispārīgās ētikas pārkāpums ir noticis, tad viņš savas kompetences ietvaros pieņem lēmumu par sankcijas piemērošanu vai informēt rektoru par vispārīgās ētikas pārkāpuma gadījumu.
 - 10.3. Ja vispārīgās ētikas pārkāpumu izdarījis studējošais, sankciju par šo pārkāpumu piemēro ViA iekšējo normatīvo aktu paredzētajā kārtībā, kā arī ievērojot Latvijas Republikas tiesību aktus.
11. Apelācija.
- 11.1. Par akadēmiskās ētikas normu neievērošanu piemērotās sankcijas pārsūdzība iespējama, iesniedzot apelācijas iesniegumu.
 - 11.1.1. Apelācijas iesniegumu par docētāja lēmumu par sankcijas piemērošanu ne vēlāk kā 3 darba dienu laikā no sankcijas piemērošanas iesniedz fakultātes domei vai citai tās izveidotai institūcijai, kura izskata lietu un pieņem lēmumu 5 darba dienu laikā no pārsūdzības saņemšanas.
 - 11.1.2. Apelācijas iesniegumu par rektora vai fakultātes domes lēmumu par sankcijas piemērošanu ne vēlāk kā 3 darba dienu laikā no sankcijas piemērošanas iesniedz Vidzemes Augstskolas Akadēmiskajai Šķīrējtiesai, kura izskata lietu un pieņem galīgo lēmumu 5 darba dienu laikā no pārsūdzības saņemšanas saskaņā ar Vidzemes Augstskolas Akadēmiskās Šķīrējtiesas nolikumu.
 - 11.1.3. Apelācijas iesniegumu par lēmumu par studējošā eksmatrikulāciju izskata Latvijas Republikas normatīvajos aktos un ViA iekšējos normatīvajos dokumentos noteiktajā kārtībā.
 - 11.2. Par vispārējo ētikas normu neievērošanu piemērotās sankcijas pārsūdzība iespējama Latvijas Republikas Darba likuma un Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

V Noslēguma jautājumi

12. Ar šī kodeksa apstiprināšanas dienu spēku zaudē 2008.gada 18.jūnija Senāta sēdes lēmums Nr.7/11.1. „Vidzemes Augstskolas ētikas pamatprincipi” un 2011.gada 27.janvāra Senāta sēdes lēmums Nr.1/5.1 „Studējošo akadēmiskās ētikas nolikums”.